

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z wniosku B. S., W. M. i M. G.
przy uczestnictwie M. L. i H. L.
o dział spadku w przedmiocie wniosku M. L. i H. L.
o stwierdzenie nabycia własności przez zasiedzenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 kwietnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestników postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w R.
z dnia 4 lutego 2020 r., sygn. akt IV Ca (...),

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w zakresie rozstrzygnięcia
o odrzuceniu apelacji H. L.;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
w pozostałej części.**

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 4 lutego 2020 r. Sąd Okręgowy w R., w sprawie wniosku B. S., W. M., M. G. z udziałem M. L., H. L. o dział spadku - w przedmiocie wniosku M. L. i H. L. o stwierdzenie nabycia własności przez zasiedzenie, na skutek apelacji M. L. i H. L. od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego w R. z 10 maja 2019 r. odrzucił apelację H. L. (pkt 1) i oddalił apelację M. L. (pkt 2).

2. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiedli M. L. i H. L., wskazując, że zaskarżają je w całości, i powołując się na naruszenie art. 385

k.p.c., art. 510 i art. 609 k.p.c., art. 378 § 1 w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c., art. 381 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 670 k.p.c. i art. 677 w zw. z art. 610 k.p.c., art. 378 § 2 i art. 73 § 2 k.p.c., art. 172 z zw. z art. 336 K.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Zgodnie z art. 519¹ § 1 k.p.c., w postępowaniu nieprocesowym skarga kasacyjna przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. Do tej kategorii orzeczeń nie należy postanowienie sądu odwoławczego o odrzuceniu apelacji, stąd skarga kasacyjna w zakresie dotyczącym zawartego w punkcie pierwszym zaskarżanego orzeczenia postanowienia o odrzuceniu apelacji H. L. podlegała, jako niedopuszczalna, odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego: z 8 lutego 2013 r., IV CZ 171/12; z 17 listopada 2016 r., IV CZ 72/16).

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności

w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

5. Skarżący wnieśli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Powołali się na rażące naruszenie art. 381 k.p.c. poprzez błędne jego zastosowanie w związku z art. 13 § 2, art. 670 i art. 677 k.p.c. w zw. z art. 610 k.p.c. przez niedopuszczenie z urzędu dowodów co do określenia uczestników postępowania wobec trwającego postępowania o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku po M. M., art. 510 i art. 609 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i niewezwanie do udziału w sprawie o zasiedzenie nieruchomości wszystkich zainteresowanych, art. 172 w zw. z art. 336 k.c. wskutek przyjęcia, że M. M. był posiadaczem samoistnym

nieruchomości. Skarga kasacyjna jest również zasadna, w ocenie skarżących, wobec nieważności postępowania wynikającego z niewezwania do udziału w sprawie wszystkich zainteresowanych, co stanowi o oczywistym naruszeniu art. 378 § 1 w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c.

5. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

6. Bliższa analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwalała przyjąć, by była ona zasadna, a tym bardziej - jak wymaga tego art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - uzasadniona w stopniu oczywistym.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że w sprawie nie zachodzi nieważność postępowania, w tym w zakresie brany przez Sąd Najwyższy pod rozwagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 zd. 2 k.p.c.). Skarżący podali, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna wobec nieważności postępowania wynikającego z niewezwania do udziału w sprawie wszystkich zainteresowanych. Uszło ich uwagi, że w judykaturze Sądu Najwyższego przesądzono już w uchwale składu siedmiu sędziów z 20 kwietnia 2010 r., której nadano moc zasady prawnej, że niewzięcie przez zainteresowanego udziału w sprawie rozpoznawanej w postępowaniu

nieprocesowym nie powoduje nieważności postępowania (III CZP 112/09, OSNC 2010/7-8/98).

O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie stanowią przytoczone przez skarżących okoliczności dotyczące braku właściwego określenia uczestników postępowania wobec trwającego postępowania o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku po M. M. i niewezwanie do udziału w sprawie o zasiedzenie nieruchomości wszystkich zainteresowanych, w tym K.S. oraz niedopuszczenie przez Sąd drugiej instancji dowodów w tym zakresie. Krąg spadkobierców po M. M. został ustalony przez Sąd Rejonowy w R. na mocy prawomocnego postanowienia z 4 sierpnia 2016 r. Mimo że postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku stwarza jedynie domniemanie, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku jest spadkobiercą i że domniemanie to jest wzruszalne, to jednak jego obalenie może nastąpić wyłącznie w postępowaniu o uchylenie lub zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku zakończonym prawomocnym postanowieniem. Domniemanie prawne zawarte w uprzednio zapadłym postanowieniu musi zostać obalone innym prawomocnym postanowieniem. W braku takiego prawomocnego orzeczenia nie ma podstaw do kwestionowania ustalonego wcześniej kręgu spadkobierców, a co za tym idzie, do wzywania do wzięcia udziału w sprawie K.S. jako uczestnika postępowania.

Nie wskazują również na wystąpienie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przedstawione w skardze zarzuty oczywistego naruszenia art. 172 w zw. z art. 336 k.c. wskutek przyjęcia, że M. M. był posiadaczem samoistnym nieruchomości. Sąd drugiej instancji szczegółowo przedstawił uzasadnienie swojej oceny przesłanki samoistości posiadania po stronie M. M., który w latach 1977-1998 zajmował się przedmiotową nieruchomością, na niej zamieszkiwał, prowadził piekarnię, pobierał czynsz od lokatorów i czynił nakłady. Skarżący ograniczyli się do przedstawienia własnej oceny rozstrzygnięcia i polemiki ze stanowiskiem wyrażonym w zaskarżonym postanowieniu. Nie wykazali jednak widocznego *prima facie*, kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa, które doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

7. Mając to na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

jw